

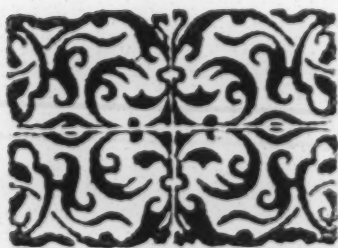
# TROVHERTIGHE VERMANINGHE

aen alle

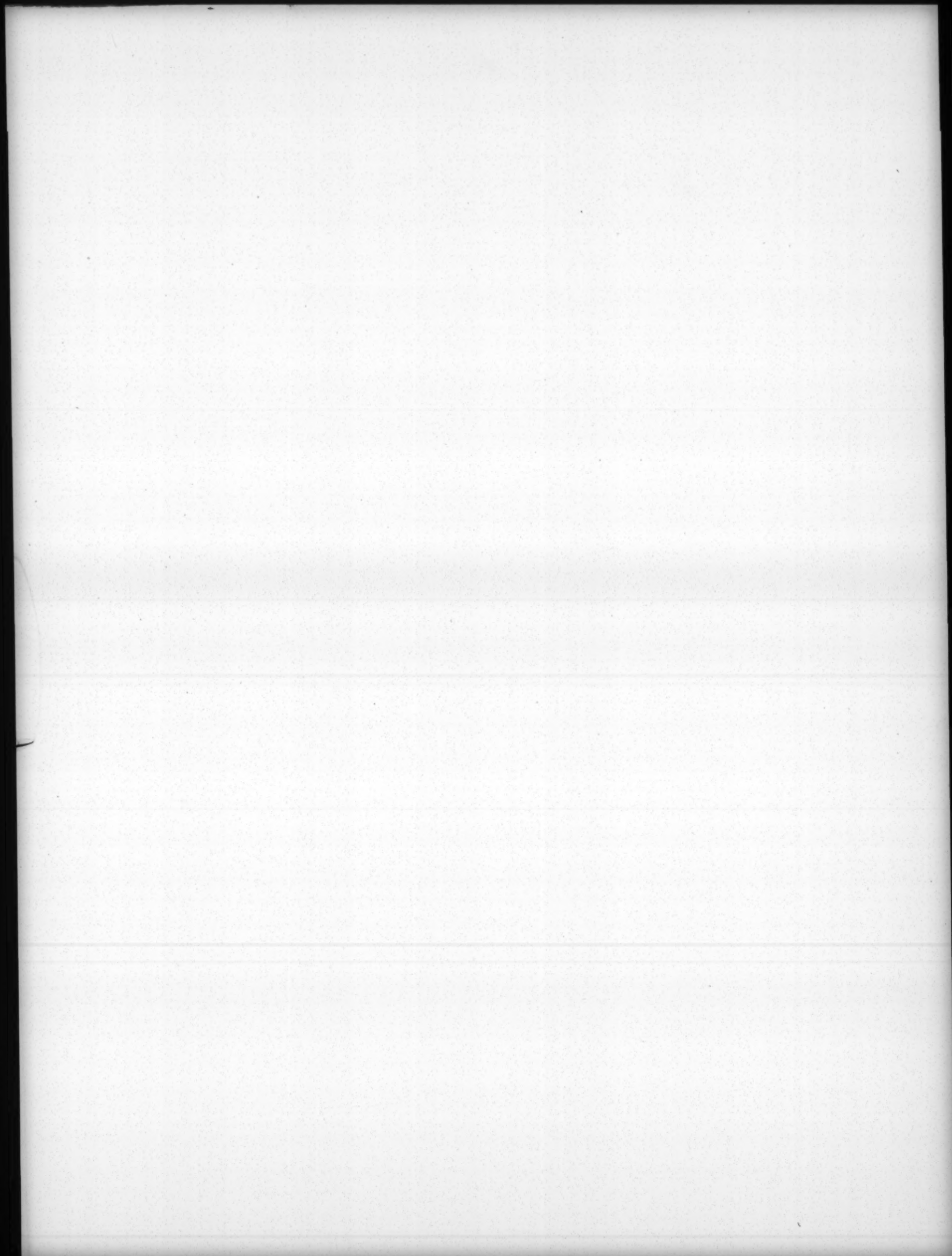
Swangere ende Barendende Broutgens: aen alle Ouders die kinderen teelen ende ter Doope presenteren; oock aen de Ghetuygen der selviger kindekens: mitsgaeders aen alle Predikanten als Festum, Colonium, Hermannum, &c. wanneer zy kinderzens krijghen/ om den H. Doop aen de selfde te verrichten.

Ghebout op het Fondament van seeckere passagien, ghetrouwelijcken alhier aenghetrocken, in't Latijn, Françoys, Duyts, ende Engels.

Sorex suo se prodit indicio.



Anno 1618.







**Trouwhertighe vermaninghe aen alle swange-  
re ende barenden Vrentgens aen alle ouders die kinderen  
teelen ende ter doope presenteren; oock aen de ghetuygen  
der selvigher kindkens; mitsgaders aen alle Predicanten/  
als Festum, Colonium, Hermannum, &c. wanneer zy kin-  
derkens kriijghen/ om de Heylighe Doope aen de selde te  
verrichten.**



**N**A Et ghevoelen der Contraremonstranten ( vulgo  
Gommaristen ofte Gommarianen/ nu de geschied-  
de ofte scheursiecke Vreders) en worden alle de ion-  
ge kinderen/ selvs der voutghenooten ende ghele-  
viger ouders/ komende in haere kintsheyt t zy voer  
de doop ofte naer haer doop te sterben / niet secker-  
lijk/ ghewis elijk/ waerlijk / ende buypen alle twijfelinghe salich:  
ofte/ somen ghemeenlijk ghewoen is te spreken / en syn ofte en  
worden geen Engeltgens inden Hemel. Ende blijcke t selde ( op  
datmen niet daer teghens ghebruycke de ordinairische upblucht dat  
het calumnie ofte consequentie zy) soo upt passagien van verscheyde  
andere ghereformeerde Auteurs / als niet namen upt der naervol-  
gende ( als wel de principaelste Columnen van t'boorschreye ghe-  
voelen) niet even soo veel woorden klaerlijk aldus.

Paræus, teghenwoordich noch oudt Professor S. Theologiae tot Hey-  
delberg inden Paltz, in't tractaet de *Amissione Gratiae* &c. te-  
gens Bellarminum, lib. 6. fol. 89c.

*Nec Zwinglius, nec Calvinus, nec quisquam nostrum, indefinire omnes In-  
fantes sine Baptismo vel in utero Matris vel in partu, vel dum in Baptismo  
gestantur, decedentes in Caelo cum beatis collocant; sed de solis Infantibus Ec-  
clesiae in fœdere natis, si morte præveniantur, canone charitatis ita pronunciant;  
ex singulari privilegio promissionis parentibus & liberis facta in fœdere, Ero  
Deus tuus & seminis tui: salvatamen electione Dei, qua ut olim in Abrahamo*

*& Isaac; ita deinceps in fidelium liberis discrimen fecit ac facit, nobis non scrutandum, nec suggillandum, sed adorandum. Rom. 9. 11. Hæc est nostra & nostrorum constans de hac questione sententia.*

### **t' Selsde int Fransoys.**

Ni Zwingle, ni Calvin, ni personne de nostres, logent aux Cieux auprez des ames des bienheureux indefiniment tous les enfans mourans sans Baptisme, soit au ventre de la Mere, soit a l'enfantement, soit lors qu'on les presente au Baptisme; Mais prononcent cela seulement selon la reigle de Charite, des enfans de l'Eglise, nez en l'alliance si la mort les vient a prevenir; & ce en vertu du privilege de la promesse faicte en la mesme alliance au patens & a leurs enfans, le seray ton Dieu & le Dieu de ta semence: Sauf toutefois l'election de Dieu, laquelle comme iadis en la famille d'Abraham & d'Isaac, ainsy aussy depuis a faict & fait encore telle distinction entre les enfans des fideiles, que ne devons ni furetter, ni calumnier, ains adorer, Rom. 9. 11. Ainsy sentons, & sentent aussy constamment les nostres, de ceste question.

### **t' Selsde int dupts.**

Noch Zwinglius noch Calvinus nochte ymandt van de onsen/ stellen simpelich ende sonder onderschept de cleyne kinderkens / die (nota hoc) sterben sonder doop/ ofte in s' moeders buick/ ofte in t' baeren/ ofte ter wijle sy ter doope ghebracht werden / in de Hemel by de salige sielen; maer seggen dat alleen van de kinderen der kercke/ gebooren int verbont/ indien die niet de doot voortcomen worden: ende dat nae de regel der liefde/ ynt een sonderlinghe privilegie van de beloftenisse/ den ouden ende haere kinderen gedaen in t' verbont/ Ick sal u Godt ende uwes saedes Godt wesen; doch behoudens alreys Godts verkiezinghe/ de welke gelijk sy wel eer tuschen Abrahams ende Isaacs kinderen ghedaen heeft/ alsoo oock daer nae dickwils tuschen de kinderen der gheloovige onderscheydt ghemaect heeft/ ende maect/ t'welck ons niet toe en staet te ondersoecken noch te berispen/ maer aen te bidden. Rom. 9. 11. dit is onse ende (nota) onser leeraeren bestendich gheboelen van dese saecke.

### **t' Selsde in t Engels.**

Neither Zwinglius/ neither Calvin/ neither any of vs/ doe place all infants/ which depart hence without baptisme/ either in the mothers wombe/



wonibe/ or in trauell/ or whilst they bee caried in Baptisme/ indefinitely in heauen with the blessed : but they pronounce or iudge sonely concerning infants of the Church which are borne in the Covenant/ if they chaunce to bee prevented by death/ through the singulare priuiledge of promise made vnto the parents/ and children in the Covenant/ through the canon of Charity, I will be thy God/ and of thy seed/ the election of God neuerthelesse remaininghe vniuolated/ which as in times past in Abraham and Isaac/ soo consequently in the children of the faithfull hath made/ and maketh a difference/ it is our part in deed neither to search scrupulously/ nor to finde fault with it, but to adooze the same. Rom. 9. 11. this is both ours, and the constant opinion of vs all concerninge this question,

Reynier Donteclock eertijts een vermaert Contraremonstrans Predikant tot Delft: in sijn antvvoort aende Vrede vermaender, letter L.

*Querere autem utrum hoc discrimen etiam locum habeat in Infantibus Christianorum siue credentium Baptisatis; quod nempe quidam eorum in infantia morientes damnentur, quidam vero saluentur; id inquam querere nimium foret, nisi quidnam tandem de eo statuendum esset, Deus in verbo suo prorsus planum nobis fecisset; videlicet quod iuxta electionem suam discrimen faciat Deus, etiam inter ipsos liberos Christianorum siue credentium, qui peruenient ad fadus eius.*

### t' Selsde in't Fransoys.

Si ceste distinction aussy a lieu entre les Enfans des Chrestiens ou fideles qui ont receu le baptesme; qu'aucuns d'iceux mourans en l'enfance soyent damnez & aucuns salvez; seroit trop demande, si Dieu ne l'avoit revelé en sa parolle : Asçavoir que selon son election il fait distinction mesmes entre les enfans des Chrestiens ou fideles qui sont en son alliance.

### t' Selsde in't Duyts.

Te braegen of dit onderscheyt nrede plaetse heeft/ in de ghedoopte kinderen der Christenen ofte gheloobigen: te weten, dat eenige van die in de ionckheyt (nota hoc) stervende verdomt/ ende eenighe salich souden worden, waere al te veel ghebræecht/ soo verre Godt t'selsde

in zijn woordt niet en hadde gheopenbaert: namentlijk dat hy nae  
 zijn verbont oock onderschept maect/ tuschen de kinderen der Chri-  
 stenen ooste ghelovighen die in syn verbont staen.

t' Selve int Engels.

To aske truely whither this difference hath place in the baptised  
 infants of Christians or beleeuers; to wit/ that some of those dpingh  
 in there infancy are damned / some of those saued. that will I say  
 weere to much for too demaund / vnlesse what thingh at the lenght/  
 of that where to be assigned/ God had made it fully manifest in his  
 Word vnto vs. to wit/ that God makes a difference in his election/  
 betwixt the very children of Christians or beleeuers / wick belonge  
 vnto his conuenant.

Wt de voorverhaelde Passagien ( die soo klaer sijn als de heldere  
 dach/ ende by elck een ghemackelijck verstaen connen werden / en  
 zy hy sijne vijf sinnen verlooren heeft/ ende voorraets niet sien en wil/  
 al stackmen hem alle de keerſen vande gheheele wijde werlt te ghe-  
 lijck op) blijkt tastelijck ende volghet onwedderlegghelijck.

Ten 1. Dat naer't voorszreben gheboelen/ de Vaders ende ge-  
 tuijghen op der kinderen doop oprechtelijck/ seckerlijck/ ongebeyns-  
 delijck/ende in ronde waerheyt. sonder een mentale reserve binnen  
 s'harts/ ooste contrarie stille/ conditionele bijlooppende mommelingh  
 binnen s'monts/ ooste eenige andere secrete verborghene inwendighe  
 sin ter contrarie/ ooste dierghelijcke bedriegerie / ja oock wel sonder  
 altemet groffelijck te liegen; niet en konnen nochte vermoghen door-  
 gaens ende alzeit Ja seggen/ op dese naerbolgende ordinariſche doop  
 braeghe. Ghy Vader ende Ghetuijgen/ ick braege u alhier voor  
 Godt ende zijne Gemeente, of/ al hoe wel onse kinderen in sonden  
 ontfanghen ende ghebooren sijn: of/ seggh ick/ ghy niet en bekent/ dat  
 se in Jesu Christo ghehepliget sijn / ende daeromme als Lijmaecten  
 zijner Gemeente behooren ghedoopt te sijn : Maer dat veel eer de  
 voorszreben ouders ende ghetuijgen / om voor Godt ende zijne Ge-  
 meente veel licht niet te lieghen/ op de voorighe braeghe in plaetse  
 van Ja / aldus behooren te antwoorden. Wy waenen soo / wy  
 meenen soo / wy hoopen soo ten besten / wy vertrouwen soo  
 naer de aerdt der liefde: maer watter waerlijck van zy weere  
 de



de goede Gode/ niet wy; die welke van alle eenwilticheydt af  
omwederroepelijck befloten heeft / zijne barmherticheydt te be-  
toonen aen sommighe weynighe / ende sijne rechtwaerdicheydt te  
betoonen aen veelen: Doch seljs wel aen twee Tweelinghen / niet de  
eene rechtebaerdichlijck t'zjne ewighe verderf ende onheyl voorber-  
ordent te hebbē/ ende d'andere t'zjne ewige welbaeren ende salichz.  
Gelijc ooc Godt/ so Festus uyt Vrlino in sijn Schat-boeck verhaelt/  
sommige schept ten verderve ofte so hy het daer naer quansijns ver-  
betereu heeft willen inde tweede editie/ sommighe schept verordineert  
zijnde tot den bederue. fol. 260. met misdupdinghe des plaets Prov.  
16.4. Ende seyt oock Calvinus Inst. lib. 3. cap. 23. §. 5. datter veel  
bande Heere gheschaepen worden / die hy seeckerlijck voorweten  
heeft datse inde ewighe verderffenisse gaen souden / ende dat sulcx  
gheschiet is / om dat hy t'selfde also by hem selven ghewilt heeft.

Ten 11. Dat oock naer't selfde voorschreven gheboelen mede de  
Predikant seeckerlijck ende ghewisselijck niet vastewaerheyt. door  
de waerteycken des uyt'erlijcken doops, de inderlijcke doop / dat  
is de salichmaekende beloofde ghenade / aen alle de jonghe kinder-  
kens die hy doopt/ altoos ende alijt niet en verseggelt: ende dat der-  
halven de Predikant om vast ende seecker te gaen / ende om Godt  
ende zyne beloften aende jonghe kinderkens ghedaen / veel licht niet  
leugēachtich te maecten, behoorde int doopen om de slechte ende een-  
boudighe luyden niet te abuseren/ aldus te segghen: Sara / Agar/  
Jacob/ Esau (die naer Mollerij gheboelen sich in't eynde zynes le-  
bens bekeert hebbende/ salich gheworden is. in cap. 1. sup. Ma-  
lach.) Isaack Ismael etc. ick doop u inde naem des Vaders des  
Zoons ende des Heylighen Gheests: doch niet conditie ende wel  
berstaende / inghevalle ghy van het ghetallerge der uyt-verkoozenen  
zijt. Ende hier toe (quod bene notandum) dienen de naerfolgende  
passagien Zanchij Bucerij &c. de Predikanten / om haer selven ende  
andere niet te abuseren / hertelijck aldus waerschouwende.

Zanchius ghewesene Professor S. Theologiae tot Heydelberg inde  
Paltz, in lib. miscel. 3. fol. 78. ende inde editie in quarto  
fol. 433.

*In Baptismo Infantum conditio illa perpetuo diligenter est adhibenda & in-  
cileanda: secundum suam electionem & propositum divinae voluntatis in ba-  
ptismo hunc Infantem.*

t'Selfs

## t' Selsde in't Fransois.

Au Baptisme des Enfans doit on tousiours adjouster & inculquet diligemment ceste condition: Je baptise cest Enfant selon ton election, & selon le propos de ta volonte divine.

## t' Selsde int Duys.

In de doop (ofte Doopinghe) der kinderen/ soo moctmen goede soz-  
ghe draegen/ om aluuds neerstelijck daer by te voeghen/ ende sulcx/  
datse duydelijck verstaen mach werden/ wel ende ter dege inculceren  
dese conditie: ick doope dit kint nae uwe verkiepinghe ende nae't booz-  
nemen van uwe Heylighe wille.

## t' Selsde int Engels.

In the Baptisinge of infants, this condition ought alwayes di-  
ligently to bee adhibited / and beaten into ones memory: to wit / I  
Baptise this Infant accordinghe to thy election / and purpose of thy  
diuine will.

De Confessie van Straef-burg, gheteyckent by Bucerus, Capito,  
ende Hedio: aengetrocken by Zanchius, lib. 3. Miscell. fol. 14.  
ende inde editie in quarto fol. 363.

*Admoneantur Concionatores vt neminem baptizent, nisi hac particula vel  
expressa, vel subintellecta; Ego o Deus hunc baptizo secundum tuam electio-  
nem & propositum Divinae voluntatis tuae.*

## t' Selsde in't Fransoys.

On advertit les Ministres qu'ils ne baptizent personne sans ou expressement y  
adjouster, ou sous entendre ceste clause: O Dieu je baptise vn tel selon ton elec-  
tion, & selon le propos de ta volonte divine.

## t' Selsde in't Duys.

De Predicanten sullen haer booz vermaent houden / niemant te  
doopen / ten zy dan by de Doops woorden expresselijck bijvoegen-  
de / ofte daer onder heymelijck verstaende dese woorden: Ick o Godt  
doope



doope desen nae uwe verkiesinge/ ende nae t'voornemen uwer Goddelijcke Willes.

t' Selfde in't Engels.

Ministers shall be admonished/ that they Baptise none without this particle expressed or understood. I o God Baptise this infant/ according toe thy election / and purpose of thy divine will.

Idem Zanchius 1.3. Miscell. fol. 78: ende inde Editie in quarto fol. 433

*Illis qui non sunt electi, nihil prodest baptismus, nec orationes ab Ecclesia pro ipsis factae: ideoq; nec benedictio, quam Christus Ecclesia sua impetravit, illis impetrari potest.*

t' Selfde in't Fransoys.

A Ceux qui ne sont point eus, le baptisme ne profite de rien, ni aussy les prieres faictes pour eux de l'Eglise: dont leur ne ce peut aussy impetrer la benediction, que Christ a impetre a son Eglise.

t' Selfde in't Duprs.

Dien die niet bercoozen en sijn/ en baten noch de doop/ noch de ghebeden die vooz haer de ghemeente ghedaen heeft / ende derhalven en can oock de segheninghe/ die Christus vooz sijne Kercke verworven heeft, vooz haer geensins verwerben worden,

t' Selfde in't Engels.

The Baptisme profiteth those nothing which are not elected, neither the prayer of the Church made for them: and therefore, neither the blessing / which Christ hath bequeathed for his Church / can be bequeathed for them.

Summa Summarum: naer't voorsz. gheboelen (ten sy dan datmen de raedt Zanchij ende van die van Straets-burgh volge) soo vergen de Predikanten den ouders / ende ghetuygen inde kinder doop seer dickwils loutere leughen: ende de ouders ende ghetuyghen / als zy naer t'voorsz. gheboelen ja antwoorden: antwoorden oock mede seer dickwils loutere leughen / ende dat (nota) vooz God: ende zijne Verplighe Ghemeente. Ja dat meer is / seer dickwils bidden de  
B ghehele

ghelheele ghemeeente voor een kint dat noch niet bidden, noch niet smecken / noch ergens mede ter werelt te helpen is / ja oock Gods selfs niet helpen en kan / sonder zijne voorszghenomen raet te veranderen ofte te niet te doen.

Ghetuyghenissen der Contraremonstranten alias vulgo Gottmarianen ende haerlypder gheassocierden, als Festi Colonij, Herman. ni, &c. van Vrsino, Zanchio Bucero, Hedione, Capitone, gewesene wytberoemde Hoofst-leeraren der H. Theologie, inden Paltz / inde Steden van Straetsborgh etc. ghetrocken upt het boeck selfs der Contraremonstranten / genaempt Teghen vertoogh etc. t welck by haer allen ghemaect, ofte mogheliijk by Festo als haer principaelste hooft alleen ghemaect / altyts by haer ghelijckelijcken toegestemt, daer naer by haer uytghegeven is, int nae-jaer 1617. folio 50. Ende wert hier mede alderley exceptie / tegens de voorszghaelde Authouren haer tenemael wech ghenomen.

Inde Keurvorsteliijke Paltz (alsoo spreecken de Contraremonstranten aldaer) hebben onse ghevoelen gheleert, te weten t'ghevoelen vande Prædestinatie metten aencleven van dien : Vrsinus, Zanchius, Paræus, &c. Ende terstont daer naer / Inde Steden van Straetsburgh Aufburgh, Nurenburgh, ende de andere Steden van Duytslant, hebben mede ons ghevoelen geleert, Bucerus Capito Hedio &c.

Dat nochtans Festus ende de zyne hier teghens nu voorgeben dat zy sulcx als boven verhaelt staet niet en leeren / waer ober zy dan haere toehoorders tot ghetuyghen roepen: daer toe dient tot antwoort.

Ten eersten dat zy t selfde nochtans inde vorste draeghen, ende seckerliijk gheboelen / volgens den draet van haere Fondamenten: ende dat wy goede redenen hebben (al waere het nergens elders om) t selfde vasteliijk van haer te ghelooven / soo lange zy Paræum Zanchium Dontelock &c. daer ober niet schrifteliijk gecensureert sullen hebben / haerer redenen wederlept / ende de haere daer teghens goet ghedaen sullen hebben: ende oock mede haer selven openliijk / ronbeliijk / ende sufficiënteliijk / so vande predickstoel als anders / onder haerlypder handen signatuieren verclaert sullen hebben / datse, t'gene by de voorszghen Authouren (haeres gheloofs medegenooten soo syse houden) inde vorijge passagien gheseyt is, voor een grouwel houden: Also zy wel derben voorgeben / dat soo sy aen sulcx als voorszghen staet / schuldich waeren / dat sy aen een onlijdeliijk grouwel schul-



schuldich wesen souden/ en waerdich verguyset te worden: doch ver-  
trouwt vastelijck dat zy haer des wel wachten sullen/ al waere het  
oock datse duyfentmael over daer toe upt ghedaecht wierden.

Ten tweeden diët vooz antwoordt/ dat al en leeren zy t vooz (3. haere  
gevoelen op de predicstoel so bot en plat niet upt (want vooz de scherp-  
oordeelen de toehoorderen leeren zy t selfde plat upt genoegh) dat zy  
daeromme nochtans in haere boeckten ende disputen / wat naerder  
gheperst zijnde/te minder het selfde niet nae en laeten/ niet even soo  
veel woorden te leeren/dryven, ende toestaen, als mi gebleken heeft:  
ende dat het eene even soo veel leeren is alst andere / wannecermen  
malkander niet een dubbel-sinnicheyt (hoedanighe sy aldus spzeec-  
kende ghebruycken) niet abuseren / ende niet de neuse leyden wil.  
Soo datmen niet en weet niet wat Conscientie ende aensicht Fe-  
stus mi meermaels op de Predick-stoel (die, een stoel des waerheyds  
behoorde te wesen) wel stoutelijck ontkennen heeft derben / dat zy  
sulcx als boven verhaelt staet, gevoelen ofte leeren souden: ten zy dan  
dat Festus een verborogen sin daer in heeft waer mede secker Festus,  
soo menich deeghelijck toehoorder/ die niet behoort als een buffel ge-  
leyt te worden/ niet en behoort te willen abuseren. Gevoelt Festus dat  
een kindeke eens bontgenooten/ t'zy vooz de Doop ofte naer de Doop  
noch in sijne jonckheyt sterbende / alsdan een vercooren ende salich  
kindeken is/ (dat dan wat nieuws is/ een Festifium brodende/ ende  
waermede hy de voozige Auctheuren directelijck tegensprekende/ de-  
selvighe derhalven aen een grousaem, soo hy selfs oordeelt, ende ope-  
hooghste aenstotelijck gevoelen schuldich macckt: behalven dat  
Pareus Donteclock &c. seggen sullen/ dat hy van sulck sijn gevoelen  
gheen seghel nochte brief en heeft/ ende t'selfde haer van hem be-  
wesen sullen willen hebben:) echter nochtans soo en kan hy als noch  
niet ( t'selfde alsoo gheposeert ende hem toegestaen zijnde) vooz date  
des doots/ ende eer de selfde noch niet regenwoordich is / niet waer-  
heyt de salich-macckende beloofde ghenae, aen sodanich jonck  
kindeke / door de upterlijcke doop seckerlijck verseghelen: dan  
niet dusdanighe een distinctie/ bedinghe / ofte secrete bynominie-  
lingh binnens monts ofte binnens harts/ Soo t'selfde Kindeken noch  
in sijne jonckheyt sal komen te sterven. Ende sullen als dan, dat wel  
te noteren staet, de Ouders meer verseeckertheyt van haers kinde-  
kens salicheyt/ upt des selvighe kints doot/ als upt des selvige doop,  
oste upt de beloften des verbonts te haelen hebben.



Ten derden dient tot Antwoort, dat selfs daer mede, dat zy t'voorverhaelde gheboelen niet en leeren opentlijk op de Predickstoel, zy klaerlijk te kennen gheben, dat sy haer ober haer eygen selfs gheboelen ghenouchsaem schaemen: ende derhalven bebroet zy / soo zy t'selfden sulcx als het inder waechte is / naecktelijk ende oprechteljk bekent stonden ende voorstelden, als alhier Paræus, Zanchius, en Donreelock doen ( in dat cas broemer ende oprechtter als zy sijn ) dat sy haere toehoorders wel haest haere ooghen openen souden, haer by haer verfoepelijck souden maecten, ende oversulcx haer van haer wech jaeghen ende sy haer seer haest onbloomt souden binden / van veele uyt misverstant ende misleypdinghe / voor haer met allerley bitterheyt binnichlijck pberende voorrechtteren: derwelcker gepassioneerde t'samenknoppinge zy niet ontbeeren en konnen, waer toe weet Godt ende zyluyden. 'Tis voorwaer wonder om wonder, dat soo menighe vrome Christene menschen / haer siunen niet open wecken, ende deser Predikanten haer leuse / niet een mael beginnen te mercken: die sulcx ontkennen derben, als sy ontkennen / ofte de ghemeente inde mont geven / te weten dat noyt eenighe van haer gheboelen / sulcx gheleert souden hebben / als men haer te laste leyt, wat sullen die niet derben ontkennen? mijns halven ick soude haer op haer simpel segghen niet veel geloofs seer licht op een ander tydt derben gheben.

T'voor gaende dan van der Conimariaenen geboelen vast staende ende met loutere waerheydt haer opgetijcht zijnde (als het doet) So zist ghy o swanghere ende barende Broutgens / naer't selfde geboelen wel deerlijk daer aen, als niet seckerlijck wetende / jae gheduerichlijck moettende twisselen, ende met dese angst swanger gaen ende baeren, off u soete lieve kint / ofte kindekens / stervende in haere jonckhepdt / t'sy voor ofte naer haere doop, eenwich salich sullen werden / ofte eenwich verlooren sullen gaen. Wie en sonde niet liever wenschen, onbruchtbaer te zijn / ende noyt gheboorte ter wereldt te moghen brengen? Doch u lieve kint ofte kindekens / die tusschen haer rechter ende linker hant geen onderscheydt gheweten hebbende / op ghelijcker-wijse sterben, zijnder noch veel ellendiger aen / als die wel eenwich onsalich ende inde eenwighe helsche pijn verloozen kunnen gaen, dat by meerder is als niet angst alleen swangher gaen: ende dat / ofte om dat het Gode simpelich ende absolucelijck alsoo ghelieft heeft / (datmen quansups niet anders



derſoecken moet) ofte om dat het Gode alſoo belieft heeft om de onvermijdelijke ſonde Adams: die nochtans aen Adam / dieſe ſelvs in eyghene perſone niet willichlijck begaen hadde ( ſoo men vaſtelijck gheloofte) vergheben is. Doch Feſti gheboelen (al hoe wel hy anders mede de precijſe Predeſtinatie drijft) ſchijnt hier tegens wederom de broutgens dapperlijck te verquicken / voorzghende/ dat haere kinderkens ſeeckerlijck ſalich worden / ſoo sijt geluck hebben datſe in haer jonckhepdt vande doot haer ontrucket worden: maer Paræus Donteclock &c. geven plat uyt te kennen datſe ſodanige vertrooſtinge ignoreren/ ende nergens uyt Godts Heylige woort daer van vaſte ſeeckerhepdt trecken konnen; in welke caſ dan Feſtus niet Zwinglio (die mede dusdanich ijts gedroomt hadde) t'ſekreet vande Predeſtinatie grondiger verſtaen ſoude / als wel zy hebben gedaen: t'welcke die/die Paræi Zanchii &c. kloekhepdt ende gheleerthept kennen/ hem niet licht toegheben ſullen.

Hier mede geef ick nu elck een te bedencken / ten eerſten / of de Remonſtranten / vulgo Arminianen/ uyt teerhept haeres gemoets/ ofte om des onwaerhepts wille/ ſulcke harde ſpijſe / als nu meermaelen verhaelt is/ niet komende verdouwen; meriteren/ uytgeſchreyt/ afgeſchildert ende doorghestreecken te worden/ als peſten vande kercke ende van't liebe Vaderlant/ als brant-weerdighe ketterſ etc. tot ſo verre toe: datmen ſich van haer aſſcheuren / ende geen gemeenſchap met haer hebben moet: ghelijckmen oock alreede niet een ongehoorde boozbarethepdt / al vaſt hier ende daer ſich onderſtaet te doen: daer nochtans uyt druckelijck gheſchreven ſtaet ( datmen behoorde te deghe ter harten te trecken ) dat Scheur-maekers oft Secte-maekers t'rijcke der Hemelen niet en ſullen beſitten: ende alreijt geſuſtineert is gheweest/ dat booz date van Scheuringe / t'oordeel tuſſchen gheboelen ende geboelen/ by een Synodus eerſt ende alvooren behoorde ghedecideert te moeten zijn.

Ten tweeden, oft d'Arminianen vulgo, niet veel eer op't hooghſte behooren ghepreſen ende ghelaudert te werden / als die gheſocht hebben ghehadt/ de ghereformeerde Kercken van ſulck een ſchant-blecke te ſuyberen/ waermede de ſpreucken der booz-verhaelde Auteurs ( by de Gommarianen eer verſchoont/ als deſtelijck tegengeſproocken) de ſelfde mede bekladdet hadden: ende de welke vervolgghen ghearbept hebben / uyt de ghereformeerde Religie uyt te wijzen ( ende dat niet alle ſtillichept ende ſedichept/ hadde het willen

wesen) de dooyte vande voorschreven aenstootelijcke **Sommariaer**  
**sche** **Predestinatie** de welcke (dat wel te noteeren staet/ ende dat  
 overmits haere ongerijmtheit soo ick gheloove) in gene **Religions**  
 ghesinthen / nuynens weetens ghebenden wert / als alleene in  
 de **Papistische** ten dele / in de **Mahumetaensche** ende **Stoische**.  
 Ende kan t'gheboelen vande precijse **Predestinatie** upt de leere des  
**Papistische** **Kercke** wel upt ghewijet worden / ghelijckerwijs nu ten  
 grooten deele gheschiet is / sonder dat daer onnie de **Papistische**  
 leere home verandert te worden : waerom soude t'selfde gheboelen  
 doch mede upt de leere der **Gheresormeerde** **Kercken** / niet konnen  
 uptghewijet werden / ten waere te ghelijck de **Geresormeerde** **Reli-**  
**gie** / den name soude moeten hebben / daeromme t'eenemael veran-  
 dert te moeten werden? dese **Predestinatie** inimers hoope ick is de **Geresormeerde** **Religie** niet / oste t'sondament ende t'merchge des selvis-  
 ghe, dat behoort seecker verre van ons te sijn; ende waert dat wy dat  
 ter deghen gheincorporeert hadden / wy en soudou van de selbige so  
 veel feesst niet maecken / als wy wel tot dees tijt toe gedaen hebben.

Variantur festa profestis.

¶ ¶ ¶ ¶ ¶.

